

FRANCESC ESTEVÉ

Solució per dissolució?

Valencianocatalanoparlants o *catalanovalencianoparlants*. Encara que també podem dir-nos, segons com, *valencià/català-parlants* o bé *català/valencià-parlants*. No és cap acudit ni el darrer embarbussament o travallengua. És la solució que fa poc, des *Presència*, proposaven un grup de professors universitaris per anomenar la nostra comunitat lingüística en un article que ha tingut massa poc ressò –potser perquè s'amagava sota un títol d'erudites ressonàncies jurisprudencials: “El nom del valencià en les lleis valencianes”.

A banda del contrast entre el títol gris i les acolorides propostes onomàstiques, l'escrit és, en una bona part, la reproducció quasi literal del manifest “Una conjuntura difícil per a l'Acadèmia, la llengua i el valencianisme” impulsat per Abelard Saragossà. En la seua primera versió, que havia circulat per Internet fa uns mesos, el manifest era una nova aposta per la “tercera via” –alguns en diuen “neoblaverisme”– al País Valencià. Cridava a la unió entre el Bloc Nacionalista Valencià i els blavers d'Unió Valenciana, generosament qualificats com a “valencianisme polític” i, per tant, homologables a l'altre “sector valencianista”. I no s'estava d'advertir Esquerra Republicana de Catalunya que actuar al País Valencià pot ser “una coartada per al secessionisme violent”.

Ara, en “El nom del valencià en les lleis valencianes” s'eliminen aquestes proclames partidistes, que s'han manifestat inviables per l'absorció d'UV dins del PP i el declivi electoral del BNV. L'escrit, però, reprèn la qüestió lingüística tal com s'havia exposat en el manifest inicial. Es pot resumir així: a) hem de deixar que l'Acadèmia Valenciana de la Llengua faça la seua excel·lent feina de “perfeccionament del valencià culte” i la pacificació social; b) hem de promoure un acord per a una denominació “factible” amb què puguem “anomenar legalment el valencià i el sistema lingüístic de què forma part” i aquest no pot ser *català* ni al País Valencià (o sols s'ha de dir *valencià* o *llengua valenciana*) ni en l'àmbit estatal ni internacional, per als quals encunyen *llengua valencianocatalana* o *catalanovalenciana* o *valencià/català* o *català/valencià*.

L'originalitat, doncs, d'aquest document de *Presència* rau no pas en el contingut ni en els pintoresquismes onomàstics, sinó en el fet que s'hagen vingut a signar-lo tres conspicus professors universitaris, membres, a més, de l'Institut d'Estudis Catalans: Joan Solà, de la Universitat de Barcelona; Brauli Montoya, de la d'Alacant –tots dos de la Secció Filològica–; i Ramon Lapiedra, de la Universitat de València i membre de la Secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC. S'hi afegeix també Artur Quintana, de la Universitat de Heidelberg. A més, fa pocs dies, un altre professor de la Universitat de València i membre destacat del PSPV-PSOE, Vicent Soler, també s'hi adheria (“El valencià-català”, *Levante*, 22-4-2004).

Ara bé, amb qui s'hauria de fer aquest pacte i per a què? Perquè els pactes es fan per complir-se, generalment després de cessions per les dues bandes. Segons els mateixos autors, els

“agents que haurien de prendre l'acord” són “primer que res, els partits polítics representats en les Corts Valencianes”. En això tothom assentiria. La petita dificultat, que ells mateixos reconeixen, és que “quan hi ha acords a favor del seu ús [del català], senzillament no es compleixen”. Així de sagnant. I també ells mateixos reblen el clau: “les mesures que el PP i el PSOE varen pactar a l'hora de nomenar els acadèmics s'han ignorat d'una manera quasi absoluta. [...] Ben mirat, l'incompliment de les paraules donades ve des del principi i és sistemàtica, ja que hi ha preceptes de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià que no s'han aplicat mai, al cap de vint anys de vigència”.

Arribats en aquest punt, és clar que qui pregunta ja respon i un no entén per què s'ha de pactar amb qui no ha complert mai i se sap que no complirà. El fet, però, és que, malgrat tot, cal pactar. I que, per nosaltres, no hi ha de faltar de res. L'error, sembla, és que no hem demostrat encara prou bona voluntat i que cal fer una cessió més, una altra, per si no n'hem fetes prou des de la transició sense parar de rebre garrotades.

Ara hem de cedir en el nom del “sistema lingüístic”, que és la denominació instaurada per l'AVL com a pretesa gran consecució dels membres “unitaristes” per tal que, fent veure que es reconeix “la unitat de la llengua” (un altre eufemisme), de fet no pronunciem mai el nom tabú de *català*, ni sobretot actuem com una única comunitat lingüística.

Pactar no tindran amb qui, però els autors ja han previst minuciosament les àrdues capitulacions en què serà admès dir *català*. Passen i vegem-ho, grans i petits, perquè el text, amb tots els equilibris onomàstics, contorsions i salts al buit, és un espectacle denominativo-circense impagable: “Des del punt de vista de la societat valenciana, el nom habitual hauria de ser *valencià* (o *llengua valenciana*), de la mateixa manera que *català* (o *llengua catalana*) són els noms usuals en les Illes Balears i a Catalunya. En les lleis d'Espanya (o d'Europa), caldria anomenar el conjunt lingüístic amb els dos noms (o bé *llengua valencianocatalana* o *catalanovalenciana*, o bé *valencià/català* o *català/valencià*)”.

No és ja que hom torna a revifar la difunta tradició del *llemosí* jocflorallesc, del *bacavès* d'En Nicolau Primitiu Gómez o la *Rosalba Cavà* mateixa, cupletista a qui infongueren vida, fotent-se'n, Joan Fuster i Salvador Espriu a base d'ajuntar, com Frankenstein, les inicials de tots els territoris que la parlen: “rossellonès”, “alguerès”, “balear”, “català” i “valencià”). No volies noms? Doncs para el cabàs! L'altra ironia és que la detallada proposta no resol el moll de la qüestió: continua anomenant *català* el català, ni que siga amb composts quilomètrics i impronunciables. Però, a més, en comptes d'enterrar el desgavell onomàstic, pot ser l'inici de la resurrecció de la Rosalba Cavà amb renovellada vida. Qui sap si fins i tot li trobaran el segon cognom. Perquè, vist com se les gasta el senyor Jaume Matas amb l'impuls fragmentador de les “modalitats insulars” contra l'ús social i d'un model de llengua digne i viable, paga la pe-

na pensar-s'ho dues vegades. Ja posats al pacte "no discriminatori", per quins set sous el mallorquí, el menorquí, l'eivissenc i el formenterer han de ser menys que el valencià? I, encara amb més versemblança, què fem a la Franja? Ara que sembla que el nom de català –i, amb aquest, el concepte unitari i les perspectives de reconeixement oficial– s'han imposat davant el *chappureau* denigrant i el delirant *orientearagon*, però també sobre els localistes *tamarità*, *maellà*, *fragatí*, etc., haurem de tornar-hi amb *fragatinovalencianocatalà*? Fins on caldrà allargar els composts i en quin ordre?

Però fins i tot reduint-nos al País Valencià, a què ha conduït el prudentíssim joc de noms que hem fet els partidaris de la "unitat de la llengua", amb un *català* recludor gelosament al més estricte àmbit acadèmic? Si fos certa la teoria que el nom *català* és el gran escull que n'impedeix l'ús social, públic i oficial, i que dir-ne sempre *valencià* és la condició que el fa avançar, ara hauríem de gaudir d'un País Valencià quasi monolingüe en una situació idèntica –però capgirada– a l'ús que hi té l'espanyol. De fet, la censura del PSPV-PSOE quan governava i sobretot la de les dues legislatures del PP ha estat tan draconiana, implacable i paranoica, que ara, per la llei de la proporció inversa, hauríem d'estar instal·lats en l'edèn idiomàtic. Una repassada ràpida: derogació de l'homologació de títols de català, manipulacions en els llibres de text escolars per a esborrar-ne el nom i l'extensió de la llengua, exclusió de tots els autors no valencians, recursos contra els estatuts de les universitats, escissió de valencià i català en les escoles oficials d'idiomes...

I quin és el resultat de la monoreferència al *valencià* i el tabú sobre el *català*? La mateixa Acadèmia responia l'altre dia, en una de les poques accions útils que ha fet –que no han fet ells, sinó que han encarregat a altri. D'una enquesta passada a unes 7.000 persones, el tast que ens en donen és que del 1995 ençà (quasi al mil·límetre, el temps que governa el PP), el País Valencià ha perdut en nou anys un 11% de persones que afirmen parlar valencià (d'un 62,70% a un 51,83%) i més d'un 16% que diuen que l'entenen (del 87,44 al 71,30%). I, de l'ús dels mitjans de comunicació públics i de l'administració, millor que no en parlem.

Com he repetit, hom pot suposar les millors intencions als autors en tots els punts anteriors, ni que siguen contradits tossudament per la realitat i la viabilitat. Ara, allò que se'ns escapa és quina és la finalitat de publicar un text amb tals propostes just uns dies després de les sentències del Tribunal Superior de Justícia valencià que avalen amb total normalitat la denominació acadèmica de *català* per a la llengua que l'Estatut anomena *valencià*. Sentències que es basen, a llur torn, i així ho esmenten, en un pronunciament del més alt nivell: el del Tribunal Constitucional en el mateix sentit.

En altres paraules, el dret i els jutges van prou més enllà i amb molta més normalitat del que propugnen aquests professors de Filologia Catalana i membres de l'IEC. I això que hi ha una mà-

xima que diu que el dret segueix la societat però coixejant. Ací, amb trista curiositat, són els acadèmics i els professors universitaris els qui ranquegen –o cranquegen!– a notable distància del dret. Perquè no és sols un afer d'ambició d'avanç social i de dignitat com a professionals i científics –que ho és. Hi ha també el lloc en què aquests professors universitaris deixen les institucions a què pertanyen.

El Govern Valencià del PP ha mostrat una ferma disposició a impugnar una altra vegada el nom *català* dels estatuts de les universitats valencianes fent cas omís de les sentències que hem esmentat. Ja s'hi veu l'excel·lent disposició a pactar i a complir! Però quan la Universitat de València –d'on són docents els senyors Saragossà i Lapiedra, i d'on ha estat rector aquest darrer– i la Universitat d'Alacant, –a què pertany el Sr. Montoya–, han de recórrer als tribunals per garantir el reconeixement de la titulació de Filologia Catalana, amb què els professors Saragossà i Montoya –i també Solà i Quintana– es guanyen la vida, un hom comença a no entendre res. Com tampoc no pot entendre que subscriuen aquest manifest membres de l'IEC, com són els mateixos Lapiedra, Montoya i Solà.

I sorgeixen algunes preguntes que voldrien resposta. Si Solà *et alii* reconeixen a l'AVL no sols "la responsabilitat de decidir quins constituents lingüístics han de formar part [...] de la normativa lingüística valenciana" i "legalitzar globalment la llengua culta" –era "il·legal" fins a l'AVL, potser delictiva i tot?–, quin paper té l'IEC al País Valencià i fora de la comunitat autònoma catalana? L'article 2 dels estatuts de l'IEC diu: "L'àmbit d'actuació de l'Institut d'Estudis Catalans s'estén a les terres de llengua i cultura catalanes". Cal entendre-hi que no pas a les de "llengua i cultura valencianes" (o "valencianocatalanes")? I a les "modalitats insulars", en el sentit de l'isolacionisme de Matas? I a la Franja? Què hem de fer els usuaris –i què pensen fer des de l'IEC – quan l'AVL destrossa el model de llengua per dialectalitzar-lo i separar-lo al màxim de l'estàndard comú? És això "vetllar perquè el procés de normalització d'aquesta llengua sigui coherent arreu del seu àmbit lingüístic"? (article 3).

Concloquem ja. La solució dels problemes de la llengua no vindrà amb conjurs que emboliquen més l'afer precisament quan ja comença a resoldre's amb la generalització d'un únic nom en els àmbits acadèmic i legal. Ni amb acadèmies titelles del PP que, superat el blaverisme rupestre, juguen a fer secessionisme de quant blanc.

Ens cal un nom unitari i un únic model de llengua, no pas per cap designi màgic, sinó perquè hem de ser tan normals com qualsevol altra comunitat lingüística del nostre entorn i perquè hem de funcionar *de dret* i *de fet* com una comunitat lingüística. I més encara en un món com l'actual. No hi ha solució lingüística amb conjurs ni amb la secessió de fet que és el regionalisme. O sí, però serà la solució final: la solució per dissolució.

Francesc Esteve és assessor lingüístic